

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats, 15 hp

Stereotyper och representation i Spider-Man

*En innehållsanalys med fokus på intersektionalitet
och adaptation*

*Författare: Susanna Andersson &
Johanna Rådling*

Handledare: Annelie Ekelin

Examinator: Anette Forsberg

Termin: VT16

Ämne: MKV

Nivå: Kandidat

Kurskod: 2MK31E

Abstract

This study aimed to examine and analyze stereotypes and representation in comic collection *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* and movies *Spider-Man* and *The Amazing Spider-Man*. The aim was to shed light on the hegemonic structures in comics and movies. The aim was also to examine if those stereotypes and representations were affected by adaption.

The authors used qualitative content analyses, Adaption Theory and Intersectionality. Although generalizations could not be made, the research showed that whiteness, white men in particular, was the norm, and that black women in particular were gravely underrepresented. In terms of stereotypes, the results were varied. Some were confirmed and some were not.

Nyckelord/Keywords

Kvalitativ innehållsanalys, Stereotyper, Representation, Superhjältar, Spider-Man, Adaptionsteori, Intersektionalitet

Qualitative Content Analysis, Stereotypes, Representation, Super heroes, Spider-Man, Adaptation Theory, Intersectionality

Innehåll

1 Inledning	1
2 Bakgrund	3
2.1 Definitioner	3
2.2 Spider-Man och Marvel	4
2.3 Serier och superhjältar	5
2.4 Filmatiseringar av serier och superhjältar	5
3 Tidigare forskning	6
3.1 Stereotyper	6
3.2 Representation, kultur och identitet	7
3.3 Makt, hegemoni och norm	9
3.4 Adaption	10
3.5 Kön - stereotyper och ideal	11
3.6 Etnicitet och stereotyper	14
3.7 Intersektionalitet och kulturella stereotyper - en studie	15
4 Problemformulering, syfte och frågeställning	19
5 Teori	21
5.1 Intersektionalitet	21
5.2 Adaptionsteori	23
6 Metod	25
6.1 Kvalitativ Innehållsanalys	25
6.2 Material och urval	26
6.2.1 Exkludering och inkludering	26
6.3 Operationalisering	27
6.4 Datainsamlingen	27
6.5 Analysmetod	28
6.6 Bearbetningen	29
6.7 Metodreflektion	30
6.8 Undersökningens kvalitet och validitet	31
6.9 Etik	31
7 Resultat och analys	33
7.1 ”Den vite mannen”	33
7.2 ”Den vita kvinnan”	34
7.3 ”Den svarte mannen”	35
7.4 ”Den svarta kvinnan”	36
7.5 ”Offret”	37
7.6 ”Omhändertagaren och matlagaren”	37
7.7 ”Flickvännen” (till Peter Parker/Spider-Man)	39
7.8 ”Brottslingen”	39
7.9 ”Beskyddaren/hjälten”	39
7.10 ”Maskulinitet och utförande”	40
7.11 Sammanfattning resultat	41
8 Diskussion	43

9 Slutdiskussion	46
Referenser	48
Bilagor	I
Bilaga 1	I

1 Inledning

Superhjältar och superhjältefilmer har blivit alltmer populära under de senaste åren. Filmer och TV-serier baserade på superhjältenserier har i stort sett existerat lika länge som dessa superhjältar själva gjort (Brown, 2016), exempelvis utkom serierna om Superman (Stålmannen) och Batman (Läderlappen) redan på 1930-talet (Brown, 2016), samt Spider-Man (Spindelmannen) 1962 (Manning & Defalco, 2012).

Många serier har kritiserats för att spegla åldrade ideal och för att vara sexistiska (Prater, 2012) och även filmerna har kritiserats (Brown, 2016). Enligt Coyne, Linder, Rasmussen, Nelson och Collier (2014) har studier av Hofstede (2001) visat att maskulinitet och maskulina ideal värderas högt i USA, och hävdar således att detta potentiellt kan påverka länder som inte värderar maskulinitet lika högt, som exempel ges de nordiska länderna.

Spider-Man anses vara en av Marvels mest populära superhjältar. Spider-Man, med de första tre filmerna av regissören Sam Raimi i början på 2000-talet; 2002, 2004, 2007 (imdb, 2016) sägs vara en del av det som inledde "superhjärte-explosionen" (Brown, 2016; Koh, 2009). Det har dessutom hunnit komma nyinspelningar år 2012 och 2014 med ny regissör, Marc Webb, och nya skådespelare (imdb, 2016).

Stereotyper används bland annat för att förminska människor och grupper genom generalisering. Representation i media och därigenom en individs identifikation kan kopplas till makt och hegemoni¹. Vilka är det som får synas och representeras och på vilket sätt? Vilka är det som bestämmer vilka som får synas och representeras? (Lindell, 2004). Det här är intressanta och relevanta frågor vi ämnar diskutera i denna uppsats. Makt och hegemoni är begrepp vi kommer gå in djupare på i ett senare skede.

Vi tror att superhjärtefilmerna når en bredare publik än vad serierna gör, vilket därför skulle kunna påverka ännu fler människor när det kommer till representation och identifikation. I och med att filmerna är fler än de någonsin varit blir det intressant vad som visas och eventuellt upprepas.

¹ För hegemoni; se Oxford English Dicitonary (2016a) samt Fiske (2010)

Vi har i vår undersökning haft som syfte att undersöka stereotyper och representation när det kommer till kön och etnicitet i serier och filmer om Spider-Man. Detta för att belysa maktstrukturer och normer. Vi har också haft som syfte att undersöka vad som händer med dessa stereotyper och representationer när serien adapteras till film.

Vi har tagit del av texter som beskriver stereotyper och representation, bland annat om könsstereotyper och om porträtteringar av olika etniciteter. Vi har även läst om superhjältar och serier. Vi har tagit del av en studie gjord av Ghavami och Peplau 2012, gällande kulturella stereotyper utifrån ett intersektionellt perspektiv när det kommer till kön och etnicitet. Ingen av de texter vi läst har dock tagit upp hur stereotyper och representation när det kommer till kön och etnicitet ser ut ur ett intersektionellt perspektiv tillsammans med ett adaptionsteoretiskt tänk. Vi avser med vår studie fylla kunskapsluckor angående detta ämne.

Vår undersökning är en kvalitativ innehållsanalys och har bland annat utgått från ett intersektionellt teoretiskt perspektiv. Kortfattat går Intersektionaliteten ut på att man inte kan analysera exempelvis kön utan att även se på andra sociokulturella kategorier, exempelvis etnicitet. De korsar och påverkar varandra (Lykke, 2009). Vi återkommer mer till intersektionalitet senare. Detta gör vi med komplettering av adaptionsteori och därav bidrar vi till forskningen om stereotyper och hur de lever kvar och uttrycker sig. Våra teoretiska perspektiv kommer vi att fördjupa i teorisektionen.

Visuella medier, som serier och film, kommunicerar och reproducerar hur vissa människor och grupper representeras. Medierna är därmed med och bidrar till hur vi som identitetsskapande människor ser på oss själva och omvärlden. Detta kopplar vi även till makt och hegemoni. Vi avser alltså att bidra med forskning kring hur medier blir en del av den struktur som upprepar olika maktförhållanden, specifikt genom stereotyper och representation.

2 Bakgrund

Här presenterar vi bakgrundsinformation, samt definitioner av återkommande begrepp.

2.1 Definitioner

Kön - Vi definierar kön, dels som biologiskt (sex), dels som socialt konstruerade roller (gender) (Barker, 1999; Benshoff & Griffin, 2009).

Etnicitet - Vi använder oss av detta begrepp för att definiera personer som tillhör en social gruppering som sammanhålls av en viss kultur (Benshoff & Griffin, 2009).

Barker (1999) skriver att "ras" och etnicitet är närliggande varandra. Barker beskriver "ras" på följande sätt:

"**Race:** categories of people based on alleged biological characteristics including skin pigmentation. A 'racialized group' would be one identified and subordinated on the grounds of race as a discursive construct." (s. 173)

Vi är medvetna om att ordet ras i det svenska språket är något kontroversiellt och inte används i samma utsträckning som när det i engelskan talas om "race". Vi kommer i vår uppsats enbart använda oss av begreppet etnicitet, såvida det inte rör sig om citat från andra källor.

"**svart**" – Oxford English Dictionary (2016b) skriver bland annat att ordet ofta sammankopplas med kulturell och social identitet och etnicitet och kan bland annat referera till människor med ursprung "sub-Saharan African", "Australian Aboriginal" och "...is often applied to persons of mixed black and other ancestry." (2016b)

"**vit**" - Oxford English Dictionary (2016c) skriver bland annat även här att ordet ofta sammankopplas med kulturell och social identitet och etnicitet. Kan bland annat referera till människor med europeiskt ursprung.

När vi talar om svarta och vita i denna uppsats är det dels med utgångspunkten etnicitet och kulturell och social identitet, dels refererar vi till hudfärg. Att använda sig av dessa olika begrepp är för oss dock inte helt oproblematiskt.

Med utgång från Hall (2002) skriver de los Reyes och Mulinari (2005): ” ‘Ras’, eller rättare sagt sociala föreställningar om ras, kan därför betraktas som en konstitutiv del i det ojämlikhetssystem som simultant med klass och kön skapar överordning och underordning.” (s. 60)

Detta tycker vi är viktigt att belysa och reflektera över, vilket vi gör vidare under rubriken ”Etik”.

2.2 Spider-Man och Marvel

Spider-Man är en påhittad superhjälte som med sina spindelliknande krafter och övermänskliga styrka försvarar invånarna i New York från en rad olika skurkar. Peter Parker, som han egentligen heter, är en rätt nördig och tillbakadragen men annars helt vanlig tonåring som fick dessa krafter efter att han blivit biten av en radioaktiv spindel. Under seriens gång slåss han mot en rad olika skurkar och råkar ut för allt från personliga dilemman till konflikter på intergalaktisk nivå. Under seriens gång får vi se Peter Parker växa upp, från tonåring till ung vuxen. (Manning & Defalco, 2012)

Serien skapades 1962 av Stan Lee och Steve Ditko. Lee själv säger att han tror att Spider-Mans framgång beror på att Peter alias Spider-Man, till skillnad från de flesta superhjältar på den tiden, var tonåring, vilket de flesta som läste serier också var. Detta gjorde att publiken lättare kunde identifiera sig med honom. (Manning & Defalco, 2012)

Wolk (2007) säger dock att den egentliga anledningen till Spider-Mans popularitet är de komplexa problem Spider-Man representerar som lockar. Berättelserna de flesta läsare mindes bäst och tyckte mest om är de som hanterar ångesten Peter Parker har kring sin hemliga identitet och hur det påverkar hans privatliv och människorna i hans närhet. (Wolk, 2007)

Även om Spider-Man, som nämnt, skapades av Stan Lee och i sin början tecknades av Steve Ditko, har många olika författare och tecknare tillåtits ha sina tolkningar av karaktären genom åren. Sådant som alternativa universum och “reboots”, alltså ett avbrott och en omstart av allt som hänt tidigare i serien, har också förekommit under seriens långa livstid. (Manning & Defalco, 2012)

Marvel är det förlag som ger ut Spider-Man (Manning & Defalco, 2012).

2.3 Serier och superhjältar

Bildrutor i rad som visualiserar en historia har funnits sedan urminnes tider, men serier i formatet vi känner det som idag började 1933 med tidningen "Famous Funnies" (Duncan & Smith, 2009).

Serier skapas och produceras över hela världen och innefattar historier om allt från humor till skräck, precis som de flesta andra underhållningsmedier. Serietidningar har länge, speciellt sedan 1990-talet, varit en nischmarknad. Något som en specifik grupp av människor ägnar sig åt och som stora massan inte intresserar sig för eller ens vet om existerar än annat som ett specialområde. I USA är superhjälteserier den typ av serier som det finns mest av och som gemene man förknippar med serier. (Wolk, 2007)

Superhjälteserien som den ser ut idag, har existerat sedan 1938, när Superman för första gången var med i första upplagan av Action Comics (Brown, 2016).

Baker och Raney (2007) karaktäriserar i sin studie en superhjärte som någon som företräder det goda, är inblandad i ett uppdrag och kämpar mot ondska samt har drag och krafter som är speciella och ofta övermänskliga, exempelvis en överdriven förmåga att slåss eller har en speciell logisk skärpa.

2.4 Filmatiseringar av serier och superhjältar

Filmatiseringar och omtolkningar av superhjälteserier har funnits sedan 1940-talet, där de mest framgångsrika räknats som Tim Burtons Batman från 1987 och Richard Donner's Superman från 1978 (Brown, 2016). De första filmatiseringarna av X-Men och Spider-Man kom i början på 2000-talet, vilket blev början av en våg filmatiseringar av de populäraste klassiska amerikanska superhjältarna (Koh, 2009).

Vi kommer återkomma till filmatiseringar och adaption av serierna i teorikapitlet.

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för den tidigare forskning vi funnit som vi anser vara relevant för undersökningen.

3.1 Stereotyper

Stereotyper anses ofta vara en del av människans sätt att kategorisera (Hinton, 2003). Det var Walter Lippman som år 1922 införde begreppet stereotyp, i boken *Public opinion* (Dyer, 2002,; Hinton, 2003,; Stangor, 2000a). Lippman ansåg bland annat att stereotypisering sker eftersom människan är i behov av att förenkla omvärlden (Dyer, 2002; Hinton, 2003).

Enligt Dyer (2002) har termen idag utvecklats till att vara betydligt mer nedsättande än Lippman ansåg den vara, dock skriver Hinton (2003) att Lippman kritiserade stereotyper och ansåg dem vara felaktiga och just det sistnämnda är något som länge dominerade när det kommer till forskning om stereotyper (Hinton, 2003). Stangor (2000a) anser även han att flertalet stereotyper och generaliseringar är felaktiga men skriver även att många stereotyper innehåller ett visst mått av sanning, om än överdrivet och för grovt generaliserat.

Stereotyper kan beskrivas som ett sätt att generalisera, att utgå från att en människa är på ett visst sätt utifrån en generaliserad bild av en viss samhälls- eller kulturell grupp (Hinton, 2003). Hall (2013c) menar att stereotyper är att reducera och simplificera vissa, av naturen givna, drag. Dyer (2002) skriver att det utgås från att stereotyper beskriver det som är, när det i själva verket är tvärt om, att vad som tänks om en viss grupp oftast påverkas av den stereotypa bilden av denna grupp. Detta kopplar Dyer också till makt i samhället - vem producerar och upprepar stereotypisering (2002).

Hall (2013c) utgår delvis från Richard Dyers text "Stereotyping" från 1977 när han skriver:

stereotyping reduces, essentializes, naturalizes and fixes 'difference'... stereotyping deploys a strategy of 'splitting'. It divides the normal and the acceptable from the abnormal and the unacceptable. It then excludes or expels everything which does not fit, which is different." (s. 247)

Hall skriver även: “So, another feature of stereotyping is its practice of *closure* and *exclusion*. It symbolically *fixes* boundaries, and excludes everything which does not belong.” (s. 248)

Stereotyper exkluderar, reducerar och delar alltså upp. De kategoriserar vad, samt vem, som är normal och passar in och vem som inte gör det. Även om alla stereotyper kanske inte är av ondo, och hjälper oss att kategorisera och skapa mening, så ser vi stereotyper som något som bör undersökas, belysas och även kritiseras.

Hinton (2003) skriver bland annat att stereotyper kan kopplas samman med diskriminering och fördomar. Stangor (2000c) skriver att en av de saker som är problematiskt med fördomar och stereotyper är att de kan påverka hur människan betar sig och dömer andra, samt att tankar om hur någon är kan leda till att den personen inte behandlas som en individ eller att den behandlas negativt.

Som en tredje del i Halls definiering av stereotyper, skriver Hall att stereotyper oftast uppstår där det finns en ojämlikhet när det kommer till makt (2013c). Just detta är en stor del av vad vår undersökning ämnar diskutera.

Stereotyper kan exempelvis beröra sexuell läggning, kön, nationalitet, etnicitet och ålder (Hinton, 2003; Stangor, 2000a; Duncan & Smith, 2009) men existerar mer eller mindre överallt i samhället. Stangor (2000b) skriver att fördomar och stereotyper kommer från “social kategorisering” (s. 17). Grupper eller människor som ofta stereotypiseras i superhjälteserier är kvinnor och svarta (Duncan & Smith, 2009).

Stangor och Schaller (2000) skriver att massmedia, däribland filmer, är den största överföringsformen av stereotyper i modern tid och att fördomar och stereotypisering är kopplat till självkänsla och hur man ser sig själv, har man lägre självförtroende är det eventuellt lättare att utveckla mer stereotypa åsikter.

3.2 Representation, kultur och identitet

Representation kan enligt Hall (2013b) bland annat beskrivas som något som kopplar samman språk och mening med kultur, enkelt uttryckt. Med språk menas inte enbart

talat eller skrivet språk, utan enligt Hall (2013b) kan allt inom ett system som konstruerar och betecknar tecken kallas språk.

Hur ska vi då definiera kultur? Hall skriver att ett, av många, sätt att definiera kultur är delade konceptuella kartor och språkssystem, och koder som binder samman dessa (Hall, 2013a; b). Inom olika kulturer är det genom koder man kan få samma förståelse för vad något har för mening och vad något representerar (2013b).

Hur, och om, någon eller några representeras, kan ha stor betydelse när det kommer till identitet och identitetskapande. Medierna är med och påverkar vilka som får synas och på vilket sätt, vilka som får representeras och på vilket sätt (Lindell, 2004). En ensam idrottsstjärna kan komma att representera ett helt land (Gripsrud, 2002), och vissa människor och grupper, exempelvis de som inte definierar sig som vita och heterosexuella, kan kanske känna att de inte är representerade tillräckligt ofta, eller när de väl är representerade, på ett felaktigt sätt. Stereotyper kan påverka hur någon känner sig representerad och detta i sin tur hur någon tänker och känner när det kommer till sin identitet.

Representation och stereotyper kan i många fall gå in i varandra. Hall (2013c) tar som exempel hur svarta representerades i kultur under 1700- och 1800- talet. Som negativa representationer kan lathet och barnslighet ses och som mer idealiserade representationer; den trogna slaven, Mammyn, eller den goda kristna, som Uncle Tom. Dessa representationer är även stereotyper.

Lindell (2004) skriver:

Representation kan således ibland syfta på att en viss social grupp är representerad i en kulturell diskurs. I andra fall handlar det inte om att en viss grupps intressen representeras, utan om att de kan framställas som negativa stereotyper. (s. 23)

När vi i vår uppsats och analys använder oss av begreppet representation, är det med utgång från Lindells definition. Vi vill se hur en människa eller grupp är representerade, och i denna undersöknings fall mer specifikt hur de är representerade i serierna och filmerna om Spider-Man.

David Gauntlett (2008) skriver att identitet är ett komplext ämne. Som exempel på kategorier som ofta kopplas till identitet ger Gauntlett: sexualitet, kön, etnicitet, ålder, klass och handikapp. Vidare skriver han att identitet även kan kopplas till exempelvis kulturell bakgrund, utbildning och kroppsliga drag som vikt, klädsel, eller om man exempelvis är lång eller kort. (2008)

3.3 Makt, hegemoni och norm

Hall (2013c) skriver om hur makt bland annat kan kopplas till hur något eller någon representeras.

Upprepanets makt är ett begrepp som Lindell (2004) tar upp i sin doktorsavhandling *Att se och synas - filmutbud, kön och modernitet*. Detta begrepp har hon fått från bland annat Barthes (1956/1970). Lindell gör både en kvantitativ innehållsanalys och en kvalitativ, och berör könsrepresentation, kvinnor och stereotyper. Den kvalitativa undersökningen berör Lars von Triers film *Breaking the Waves* och analyserar dels filmen, dels har hon undersökt den debatt som uppstod i medierna efter att filmen släpptes, där det bland annat diskuterades huruvida man kunde kritisera en film om det räknades som konstfilm. (Lindell, 2004)

Utifrån sina resultat skriver Lindell (2004) ”...att den film vi ser hör samman med våra liv.” (s. 227). Lindell fortsätter med att skriva att samma typ av diskurser återupprepas gång på gång och att det som upprepas inpräntas i människan och inverkar bland annat på hur människan uppfattar sig själv (2004). Vi anser, liksom Lindell, att upprepanets makt påverkar en människas självbild.

Hegemoni förklaras av Oxford English Dictionary bland annat som:

“Social or cultural predominance or ascendancy; predominance by one group within a society or milieu, or by a particular set of social or cultural ideas, way of doing things, or item, esp. to the exclusion of others.” (Oxford English Dictionary, 2016).

Enligt hegemonins principer så ska den dominerande maktstrukturen ständigt förnya sig och hitta sätt att bevara den rådande maktens status quo (Fiske, 2010). Detta är även i enlighet med upprepanets makt, att en person ser någonting flera gånger upprepat innebär att den kan acceptera detta som normaliserat och det som är sant.

“Vithet” anses i den mesta amerikanska populärkulturen och det västerländska samhället vara den dominerande normen. Hollywood har länge uppmuntrat samtliga i åskådarpubliken att känna att de kan identifiera sig med de vita huvudrollsinnehavarna, och se till att vitheten är standarden. Filmer om personer som har andra etniciteter definieras av just sin etnicitet istället för att definieras av genren såsom filmer med vita huvudrollsinnehavare. (Benshoff & Griffin, 2009)

Benshoff & Griffin (2009) tar upp begreppet “White patriarchal capitalism”, vilket de förklarar är den dominerande ideologin som för tillfället råder. Denna ideologi innebär att i samhället är det vita, heterosexuella män som anses vara viktigast, samt att den sanna vägen till lycka är genom finansiellt välstånd. Följden av detta har blivit att de som får synas mest i media är personer som är vita, heterosexuella män. (2009)

3.4 Adaption

En adaption är när någon gör en tolkning av en historia i ett annat medium. Till exempel så kan en novell, serietidning eller musikal adapteras till en film, men det fungerar också åt andra hållet, ibland adapteras filmer till exempel till en serie. (Hutcheon, 2006)
Vi kommer senare beskriva adaptionsteori mer utförligt.

En analys gjordes av Prater 2012, gällande den tredje filmen i X-Men trilogin där den kvinnliga mutanten Jean Grey porträtteras på ett annorlunda sätt än vad som gjordes i serierna där hon förvandlades till en ond varelse kallad “The Dark Phoenix”. I filmen ändrades denna förvandling från att vara något som kommer till Jean som en extra utomstående kraft till att vara något som funnits inom henne från första början och som hon behövde hjälp från en manlig överordnad mutant med för att kunna kontrollera. (Prater, 2012)

Analysen visar vidare hur det finns en orättvis behandling av hur kontrollen av superkrafter porträtteras. Kvinnor porträtteras i filmerna som om de inte har någon kontroll alls och är en fara för alla i sin närhet, medan männen antingen inte visas ha dessa problem, eller att de inte sätts i fokus på samma sätt. Att notera är att det visades mer jämlikt i serierna. Prater hävdar vidare att sexismen i filmerna ursäktas med att originalserierna har konservativa värderingar angående könsroller eftersom serierna är

från 1960-talet. (Prater, 2012) Detta är intressant för oss då Spider-Man tillkom under 1960-talet.

I fallet med serieadaptioner kan det tyckas att det är enklare att föras över till film eftersom det finns visuellt referensmaterial, men det finns även andra faktorer som kan bli ett problem här. Även om det finns en viss design så kommer det inte se likadant ut som tecknarstilen; problemet med att göra något som är statiskt till något rörligt existerar också. (Lefèvre, 2007)

Serier är även ett medium utan ljud. Den som läser en serie kanske har sin egen uppfattning om hur karaktärerna låter eller vilken musik som passar var. (Lefèvre, 2007) Allt "ljud" som kan tänkas finnas med i serien blir även visuellt och en del av bilden och kompositionen, precis som dialog och berättarrutor blir (Duncan & Smith, 2009).

Många filmer baserade på superhjälteserier börjar med "the Origin story"; alltså historien om hur och varför hjälten fått sina krafter (Walton, 2009).

Taylor (2014) uttrycker en positiv åsikt om Webbs *The Amazing Spider-Man*-adaptionen, där författaren påpekar att karaktären Gwen Stacy är bättre porträtterad i *The Amazing Spider-Man* än vad hon är i originalserien. I serien är hon helt enkelt ett kärleksintresse och någon som dör i princip enbart för att öka på dramatisk smärta till Peter Parkers redan ångestfyllda existens. I filmen är hon aktivt deltagande i kampen mot skurken, samt är dessutom den enda personen Peter Parker berättar om sin hemliga identitet för. Taylor säger att detta sätter dem på en mer jämställd nivå. Vidare kontrasterar han detta med att nämna att Mary Jane, kärleksintresset i Raimi-trilogin, visades som något helt utomstående som inte kunde riskeras att bli inblandad i Peter Parkers eskapader. (Taylor, 2014)

3.5 Kön - stereotyper och ideal

Duncan och Smith (2009) skriver att superhjältar i serier är sexualiserade i sina åtsittande dräkter och med kroppar som är överdimensionerade och muskulösa bortom all rimlighet. I tidiga serier var de kvinnliga superhjältarna kurviga och erotiskt klädda medan de manliga superhjältarna snarare ritades som stora block utan tydliga muskler.

Illustratörer som Jim Steranko och Neal Adams började dock under 1960-talet porträttera tydligt definierade muskler. Fler artister tog efter och under 1980- och 90-talen var superhjältarnas karaktärsdrag gravt överdrivna och abstraherade. De kvinnliga hjältarna porträtterades med stora bröst och smala, långa ben och de manliga hjältarna porträtterades som överdrivet muskulösa. Även om dessa drag inte längre är lika ofta förekommande lever fortfarande många av dessa kroppstyper kvar i serierna. (Duncan & Smith, 2009)

Bongco (2000) skriver att kvinnor i superhjälteserier oftast är offer som behöver räddas. Bongco skriver vidare att kvinnor ofta porträtteras som flickvän och fyller två funktioner, den att de alltid måste räddas av superhjälten eller att de försöker ta reda på hjältens identitet. Hon är ofta något lättklädd, smart, uppmärksam och uppför sig väl. I mer nutida serier har kvinnor börjat porträtteras som mer aggressiva och farliga.

Bongco (2000) skriver även att mer nutida serier har börjat ändra på de koncept kring maskulinitet och identitet som tidigare funnits i texter om superhjältar.

Bainbridge (2009) skriver att Marvel ofta bygger upp sina historier utifrån melodramat. Bainbridge utgår från Brooks (1976) när han skriver om melodrama och att det oftast är kvinnan som får ta rollen som dygdig. Denna stereotypiseras när det kommer till kvinnlighet genom att porträtteras som passiv, svag och stum -stum som i texten förklaras av att någon annan måste tolka det hon gör eller säger.

Bainbridge skriver att när huvudpersonen i ett melodrama är man, så är det oftast att det byggs en historia kring pojken som blir man och när Marvel bygger på detta så feminiserar man mannen i och med att huvudrollen i melodrama bygger på att vara ett passivt offer. För att kompensera för detta skriver Bainbridge, utifrån Gerschick och Miller (1994) att Marvel lägger fokus på maskulinitet genom vad mannen utför med kroppen, och därmed upprepar hegemoni. Utifrån Murphy (1990, 1994) beskriver Bainbridge dessa manliga, kroppsliga funktioner som bland annat snabbhet, styrka, uthållighet och mod. (Bainbridge, 2009)

När det kommer till män i amerikanska actionfilmer skriver Tasker (1993) att en vanligt förekommande typ är den manliga, vita "bodybuildern". Utifrån Dyer (1982) skriver

Tasker att denne man blir en manlig pinuppa som är både passiv och aktiv. En annan manlig typ i actionfilmens värld är enligt Tasker den roliga och fyndige. (1993)

Lindell (2004) tar upp några exempel på kvinnliga stereotyper baserat på hennes undersökning. Dessa exempel är ”*häxor och psykopater, offer och våldtagna, prostituerade och sexsäljerskor, voyeurism och skopofili, samt gruppen mödrar, vårdare och ta-hand-om-objekt.*” (s. 145).

Stereotyper kring vita män fokuserar generellt på hur starka och tåliga de är; ofta ska de vara känslökalla, kunna stå ut med mycket utan att visa svagheter, de ska vara tävlingsinriktade och atletiska (Benshoff & Griffin, 2009).

Coyne et al. (2014) utgår från tidigare forskning (Baker & Raney, 2007; Hoffner, 1996; McCreary & Sasse, 2000; Mumen et al, 2003; Pecora, 1992) när de skriver att i dagsläget visar superhjältar upp en hel del maskulina stereotyper; såsom att de ska vara starka, snabba och kraftfulla, vara bestämda och framåt och dessutom vara bra ledare samt ha den idealiserade manliga muskelkroppen vi tagit upp tidigare. (Coyne et al., 2014)

Brown (2016) säger att mycket av maskuliniteten i superhjältefilmer uttrycks genom de överdrivet muskulösa kropparna som de manliga superhjältarna har, vilket inte bara uttrycks genom skådespelarnas tränade kroppar, utan även genom hur kostymerna utformats och den digitala tekniken. Med utgång från Steve Neales artikel “Masculinity as Spectacle” (1983) säger Brown vidare att detta fokus på kroppen skulle kunna ses som sexualiserande eller objektifierande, men ofta styrs detta tillbaka till manlig identifikation genom att visa dessa män utföra någon typ av handling som symboliserar maskulinitet, såsom sport eller våld. (Brown, 2016)

Vi anser detta vara högst relevant för vår undersökning då vi ämnar se över representationer av könsstereotyper och skillnaden i porträttering, och tycker detta visar på en tydlig skillnad i hur män och kvinnor visas.

3.6 Etnicitet och stereotyper

Vissa negativa stereotyper kring vita personer baseras på främlingsfientlighet gentemot immigranter från Europa. Personer med irländsk härkomst ansågs länge vara lägre stående, personer från Italien blir ofta stereotypiserade som gangsters. (Benshoff & Griffin, 2009)

Enligt Ghavami och Peplaus studie (2012) är några av de vanliga stereotyperna kring vita personer generellt, att de har hög status, är rika, privilegierade, blonda, intelligenta, rasistiska och arroganta.

I superhjälteserier finns även en klar dominant vithetsnorm, samt ett antagande att publiken är vita män. Detta uttrycks även med att alla stora viktiga superhjältar är vita medelklassmän, vars möjliga våldsamma metoder ursäktas med att de kämpar för det goda och upprätthåller lagen. (Bongco, 2000)

När personer med andra etniciteter än vita är med i filmer som har vita huvudrollsinnehavare reduceras de ofta till stereotypa biroller eller "tokens"; alltså att de är med i filmen bara för att ge illusionen av att filmskaparna försöker vara inkluderande med minoriteter. (Benshoff & Griffin, 2009)

Tidigt i Hollywood visades människor med andra etniciteter än de som var vita upp som exotifierade eller "animaliserade". Detta har speciellt svarta män och svarta kvinnor råkat ut för. (Benshoff & Griffin, 2009)

När svarta personer väl tilläts spela i filmer var det enbart i "slaverifrämjande" roller. Benshoff och Griffin (2009) skriver att Donald Bogle (1973) listar fem stereotypa roller som svarta personer fick i klassiska Hollywood filmer; The Coon, Uncle Tom, Mammy, Tragic Mulatto och Black Buck. De tre första var stereotypa roller som uppkom medan slaveriet fortfarande var lagligt. The Coon är en ointelligent, larvig figur som försöker slinka undan arbete, Uncle Tom är en slav som var lydig sin vita mästare, The Mammy tog hand om den vite mannens barn. (Benshoff & Griffin, 2009)

Efter att slaveriet avskaffades kom två stereotypa roller som uttryckte en viss rädsla för svart sexualitet och romantisk eller sexuell involvering mellan vita och svarta. The

Tragic Mulatto, en kvinna med blandad härkomst som dog i slutet av filmen som straff för att hon existerade; och *The Black Buck*, en djurisk och våldsam hypermaskulin svart man. (Benshoff & Griffin 2009)

I serier visades de på liknande sätt; en djurisk man som behövde räddas av en vit man, eller någon typ av komisk sidekick. Under 1960-talet tillkom ett par svarta superhjältar, men de fick sällan vara ensam huvudkaraktär utan var oftast del av en större samling hjältar. (Duncan & Smith, 2009)

Ett möjligt bevis på att dessa gamla stereotyper fortfarande är integrerade i samhället är den motreaktion som Fu (2015) skriver uppkom när några fans föreslog en svart skådespelare för rollen som Peter Parker, det vill säga Spider-Man, till *The Amazing Spider-Man*. Den främsta motivationen till missnöjet med detta förslag var att eftersom karaktären alltid har varit vit i serierna så ska han också vara det i filmerna. Men även åsikter som "svarta personer kan inte vara nördar" och vissa fördomar om hur svarta personer pratar uttrycktes. Faktumet att en annan karaktär i Marvel-universumet, Nick Fury, har blivit omtolkad som svart togs upp som exempel på att detta har gjorts tidigare, men det kom också fram att de flesta inte brydde sig så värst mycket om det, eftersom Nick Fury ändå inte var en huvudperson eller hade samma ikonstatus som Peter Parker. (Fu, 2015)

En positiv effekt av denna diskussion kom dock, eftersom Marvel beslutade sig för att göra en ny serie om Spider-Man i ett alternativt universum där huvudpersonen är en svart tonårspojke vid namn Miles Morales (Fu, 2015).

Med detta som grund, anser vi det vara viktigt att se hur olika etniciteter porträtteras och om det finns något kvar av dessa gamla skadliga stereotyper. Om de över huvud taget figurerar i serierna och filmerna, vilket skulle kunna påvisa den hegemoniska normen i Hollywood.

3.7 Intersektionalitet och kulturella stereotyper - en studie

I artikeln *An Intersectional Analysis of Gender and Ethnic Stereotypes: Testing Three Hypotheses* (Ghavami & Peplau, 2012) har kulturella stereotyper ur en intersektionell synvinkel undersökts. Ghavami och Peplau har undersökt kön; kvinnor och män, samt

etnicitet; ”Whites”, ”Blacks”, ”Latinos”, ”Asian Americans” och ”Middle Easterners” utifrån hur dessa påverkar varandra. Inom varje etnicitet har man delat in tre kategorier; en generell lista på stereotyper, gällande både män och kvinnor, en lista på manliga stereotyper och en lista på kvinnliga stereotyper. Man har även gjort en lista över enbart könsstereotyper, oberoende av etnicitet. (Ghavami & Peplau, 2012)

627 personer deltog i studien och var studenter på ett amerikanskt universitet. Dessa ombads skriva ner drag som de kopplade till kulturella stereotyper. Dessa drag och stereotyper behövde inte nödvändigtvis reflektera respondentens egna känslor eller tankar. (Ghavami & Peplau, 2012.)

Författarna skriver bland annat att just kvinnor av etnisk minoritet tillskrivs en underordnad position, dels på grund av kön men också på grund av sin etnicitet (2012).

Studien utgick från en förväntan om att stereotyper kring etnicitet och kön kan sammankopplas med de sociala hierarkier som existerar när det kommer till just etnicitet och kön. Författarna baserar detta på ”social dominance theory”. (2012)

Författarna utgår i studien från tre hypoteser; en intersektionalitetshypotes, en etnicitetshypotes samt en könshypotes:

I intersektionalitetshypotesen utgår Ghavami och Peplau från att de kommer att hitta unika drag genom att korsa (intersect) köns- och etniska stereotyper. Dessa unika drag kommer just från korsningen och inte av att man enbart adderar de två gruppernas stereotyper med varandra. Författarna utgår från att man kommer hitta fler unika stereotypa drag hos kvinnor än hos män. (2012)

I etnicitetshypotesen utgår författarna från att stereotyper och kategorier över männen, inte kvinnorna, i en viss etnisk grupp skulle ha mer gemensamt med de generella dragen av samma etnicitet (2012).

I könshypotesen utgår Ghavami och Peplau från att kategorierna och stereotyperna över vita män och vita kvinnor skulle passa mest in på kategorierna hos män och kvinnor generellt och att kategorierna och stereotyperna över svarta män och svarta kvinnor

skulle passa minst in på kategorierna hos män och kvinnor generellt. Kategorierna och stereotyperna över etniska minoriteter skulle passa mer in på kvinnor och män generellt än svarta män och kvinnor, men mindre än vita män och kvinnor. (2012)

Författarna skriver att studiens resultat visar att intersektionalitetshypotesen fick ett starkt stöd. Att man skulle hitta fler unika stereotypa drag hos kvinnorna stöddes inte i fallen av vita och "Asian Americans" men däremot stöddes de när det kom till svarta, latinos och "Middle Eastern Americans". Hur många unika element som återfanns varierade, där minst antal unika stereotypa drag fanns hos vita kvinnor, och flest antal hos svarta kvinnor och latinokvinnor. (2012)

När det kom till etnicitetshypotesen stöddes även den i flera fall; "Middle Eastern Americans", svarta, vita och latinos. Dock stöddes hypotesen inte i fallet "Asian Americans". (2012)

Könshypotesen visar att kategorier och stereotyper över kvinnor generellt stämde mest överens med vita kvinnor och minst med svarta kvinnor. Dessa resultat stödde alltså hypotesen. När det kom till männen stämde hypotesen in på att män generellt och vita män tilldelades lika stereotypa drag, däremot visade resultaten att de stereotyperna kring svarta män inte var minst överensstämmande. Detta då till skillnad från stereotyperna kring svarta kvinnor. (2012)

Detta finner vi mycket intressant. Vi kommer till viss del i vår analys att använda oss av de resultat på kulturella stereotyper som Ghavami och Peplau fick fram i sin undersökning.

Följande kulturella stereotyper framkom av undersökningen (15 stycken vardera, i rangordning efter mest förekommande svar. Några stereotypa drag hade samma svarsfrekvens):

Kulturella stereotyper generellt, kvinnor/män;

Kvinnor: "Emotional", "Caring", "Soft", "Care about appearance", "Talkative", "Small build/petite", "Submissive", "Dependent", "Motherly", "Feminine", "Manipulative", "Attractive", "Sexual objects", "Materialistic", "Jealous".

Män: "Tall", "Physically strong", "Respected", "Intelligent", "Have high status", "Leaders", "Sexist", "Like sports", "Providers", "Aggressive", "Unfaithful", "Ambitious", "Arrogant", "Messy", "Fixer-uppers".

Kulturella stereotyper Vita;

Vita (båda könen): "High status", "Rich", "Intelligent", "Arrogant", "Privileged", "Blond", "Racist", "All-American", "Ignorant", "Red-neck", "Tall", "Attractive", "Patronizing", "Blue eyes", "Overweight".

Vita, män: "Rich", "Tall", "Intelligent", "Assertive", "Arrogant", "Successful", "High status", "Blond", "Racist", "All-American", "Educated", "Leaders", "Privileged", "Attractive", "Sexist".

Vita, kvinnor: "Arrogant", "Blond", "Rich", "Attractive", "Small build/petite", "Ditsy", "Tall", "Materialistic", "Racists", "Intelligent", "Feminine", "Sexually liberal", "Emotional", "Submissive", "High status".

Kulturella stereotyper Svarta;

Svarta (båda könen): "Ghetto/unrefined", "Criminals", "Athletic", "Loud", "Gangsters", "Poor", "Have an attitude", "Good at basketball", "Unintelligent", "Uneducated", "Dangerous", "Speak in Black vernacular", "Violent", "Tall", "Lazy".

Svarta, män: "Athletic", "Dark-skinned", "Loud", "Quick to anger", "Tall", "Violent", "Rapper", "Dangerous", "Poor", "Unintelligent", "Gangsters", "Good at basketball", "Lazy", "Criminals", "Hypersexual".

Svarta, kvinnor: "Have an attitude", "Loud", "Big butt", "Overweight", "Confident", "Dark-skinned", "Hair weaves", "Assertive", "Ghetto/unrefined", "Athletic", "Promiscuous", "Not feminine", "Aggressive", "Unintelligent", "Like to eat fried chicken".

(Ghavami & Peplau, s. 118-121, 2012)

4 Problemformulering, syfte och frågeställning

Superhjältar och serier är mycket populära och når många människor. Bland annat kvinnor och svarta har sagts vara stereotypa porträtterade i serier om superhjältar (Duncan & Smith, 2009), och ett vanligt porträtterande av kvinnan är som offer och/eller flickvän (Bongco, 2000).

Vithet har länge ansetts utgöra en norm i amerikanska filmer (Benshoff & Griffin 2009) och även superhjäلتeserier har ofta utgått från den manliga, vita publiken som norm (Bongco, 2000). Manlighet är högt skattat i USA (Coyne et al 2014) och många superhjältar visar upp maskulina stereotyper, exempelvis att de ska vara starka och snabba skriver Coyne et al., utifrån Baker & Raney, (2007); Hoffner, (1996); McCreary & Sasse, (2000); Mumen et al, (200); Pecora, (1992) (2014).

Stereotyper reducerar och generaliserar (Hall, 2013c; Hinton, 2003) och hur någon representeras kan kopplas till makt (Hall, 2013c), om vem som får synas och vem som bestämmer vad som får synas (Lindell, 2004). Filmer och massmedia har sagts vara nutidens främsta form av överföring när det kommer till stereotyper (Stangor och Schaller 2000) och när något ständigt upprepas påverkar det vår identitet och vår självsyn (Lindell, 2004).

Med tanke på att de flesta av dagens superhjäلتefilmer bygger på och har adapterats från en originalserie, anser vi det intressant att undersöka representation och eventuella stereotyper i båda dessa medier, och se om det finns skillnader eller likheter mellan dessa.

Syftet med undersökningen är dels att undersöka och belysa maktstrukturer i serier och film genom stereotyper och representation, dels är det att undersöka hur detta eventuellt påverkas av adaptation, alltså när en berättelse i ett visst medium omtolkas till ett annat medium.

Utifrån det som vi har tagit upp, har vi formulerat följande frågeställningar:

F1: Hur ser eventuella könsstereotyper och etniska stereotyper gällande svarta och vita, och representationer av dessa ut i seriekollektionen *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* och i Spider-Man filmerna *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man*?

F2: Finns det några skillnader och likheter mellan mediet serie och mediet film, när det kommer till hur stereotypisering och representation uttrycks i Spider-Man?

5 Teori

Vi har utgått från två teorier, dels Intersektionalitet, dels Adaptionsteorin. Vi kommer nu beskriva dessa mer utförligt.

5.1 Intersektionalitet

Ett av den feministiska teorins begrepp och förgreningar är Intersektionalitet. I *Genusforskning - en guide till feministisk teori, metodologi och skrift* beskriver Nina Lykke Intersektionalitet på följande sätt:

Intersektionell genusteori lägger vikt vid att se på hur kön görs i samspel med andra sociokulturella kategorier och hur samhällsliga maktordningar och processuella konstruktioner av identiteter runt kön, klass, ras, etnicitet, geopolitisk positionering, nationalitet, sexualitet och så vidare ömsesidigt inverkar på varandra. (2009, s. 222).

Intersektionaliteten utgår alltså från att du måste ta hänsyn till att olika kategorier påverkar varandra.

De olika sociokulturella kategorier som Lykke beskrev, har haft olika fokus på sig beroende på vilken feministisk inriktning det gäller. Som exempel ger Lykke bland annat den antirasistiska och postkoloniala feminismen som fokuserat på kategorier som exempelvis etnicitet och kön. (Lykke, 2009)

I vår analys är detta relevant då vi ämnar undersöka och belysa maktstrukturer ur ett bredare perspektiv. Vi kommer använda oss av intersektionalitet i vår analys, och då med exempel ur den inriktning som den antirasistiska feminismen gör; specifikt kommer vi undersöka etniciteterna vita och svarta samt kön.

Lykke utgår från Crenshaw (1989, 1995) och Collins (1998) när hon skriver att intersektionalitet som begrepp kommer från Amerikanska svarta feminister (2009). ”Black feminism” kritiserade feminismen för att främst fokusera på de vita kvinnorna från medelklassen (de los Reyes och Mulinari, 2005). Kritiken låg bland annat i att dessa vita kvinnor från medelklassen inom feminismen inte tagit upp exempelvis rasism (Lykke, 2009).

de los Reyes och Mulinari (2005) skriver om att förståelsen för att andra maktstrukturer påverkar könskonstruktion och kön har gjort att det funnits och finns diskussioner kring vad som är viktigast att lägga fokus på och även om hur det kan vara svårt att i empiriska analyser koppla samman flertalet maktstrukturer. Författarna skriver vidare att en av svårigheterna ligger i att det blir för stort fokus på dikotomi, tudelning, exempelvis med kategorier som invandrare och svensk eller kvinna och man. Dessa tudelningar viktiggör inte hur komplexa dessa kategorier är och att, samt hur, de påverkar och skapar varandra. De los Reyes och Mulinari betonar vikten av att inte hålla fast vid "ensidiga kategorier" (s. 90) då detta kan osynliggöra bland annat kategoriernas betydelse och uppkomst och att makt och under- och överordning inte bör ses ur ett ensidigt perspektiv, utan att det finns en interaktion som gör att dessa påverkar varandra.

de los Reyes och Mulinari (2005) skriver i *Intersektionalitet* om några grundbegrepp de anser vara betydelsefulla när det kommer till forskning och intersektionalitet och vi kommer här ta upp två av dessa; "Ifrågasätta entydiga (atomiserade) representationer" (s. 126) och "Lyfta fram institutionella sammanhang i stället för redan stigmatiserade grupper" (s. 128).

"Ifrågasätta entydiga representationer"

Många representationer och kategoriseringar är entydiga och delar in människor i binära kategorier. Detta betyder att andra viktiga delar och upplevelser, som är förknippade med förtryck och som är viktiga i skapandet av någons identitet, osynliggörs. Att kategorisera blir en del av maktutövande. Det är viktigt att belysa hur komplexa kategorier (som kön, klass och etnicitet) har påverkat varandra, socialt och historiskt. Utifrån den antirasistiska feminismen skriver de los Reyes och Mulinari att för att förena och förstå de fragmenterade, sociala identiteter som skapas i vårt ojämlika samhälle, är det bättre att ha både/och som förhållningssätt, än antingen/eller. (de los Reyes & Mulinari, 2005)

I vår undersökning har vi, för att i ett första led av att identifiera könsstereotyper och etniska stereotyper i vårt material, haft en binär utgångspunkt när det kommer till kategorier. Dock har vi senare, när vi letat efter mönster, försökt ha detta både/ock i åtanke, och inte hålla kvar vid enbart kön och enbart etnicitet.

”Lyfta fram institutionella sammanhang i stället för redan stigmatiserade grupper”

de los Reyes och Mulinari skriver att det viktigaste inom intersektionaliteten inte är att urskilja egenskaper hos grupper eller individer, utan snarare att urskilja och belysa det som länkar en maktstrukturs olika komponenter samman. Det finns annars en risk att man enbart blir en förstärkande del av minoritetens stigmatisering. Dessa grupper får aldrig göras till ”ansvariga för sin egen underordning.” (de los Reyes & Mulinari, 2005, s. 129).

Vi vill genom att undersöka en serie och dess filmatiseringar, belysa de maktstrukturer som finns i Hollywood, Amerika och västvärlden. Vi anser dock att det är viktigt att belysa på vilket sätt denna makt visar sig, och kommer således undersöka hur vissa stereotyper och representationer yttrar sig, när det kommer till några specifika grupper. Just representation kopplar vi samman med medier, vem representeras där och hur. Vi anser intersektionaliteten vara ett bra sätt att koppla samman representation med makt och medier.

5.2 Adaptionsteori

Vi har använt oss av Hutcheons definition av adaption som presenterats i Theory of Adaption (2006).

Enligt Hutcheon önskar en adaption inte göra en exakt kopia av “originalet” utan är en typ av repetition. Det är inte en kopia eller duplikation, utan en egen typ av kreativ återberättelse. Adaption är således en blandning av repetition och skillnad. (2006)

Adaptioner ska alltså inte återge grundhistorien till punkt och pricka, utan ska på ett kreativt sätt återberätta på ett sätt som passar mediet. Detta innebär alltså att när något adapteras så är det saker som kommer till, och saker som faller bort, för att anpassa till det nya mediet så bra som möjligt. Kontexten ändras även vid mediumbyte, vilket kan bero på antingen samhället i sig eller vissa trender inom studion som producerar filmen. (Hutcheon, 2006)

Det finns uppenbarligen mycket känslor kring adaptationer eftersom det är något som är familjärt för många personer. För att vara en lyckad adaptation ska den kunna kännas igen av de som tagit del av "originalet" men också kunna locka de som inte är bekanta med det. Det ska kunna fungera som en egen historia och egen entitet, så de flesta gör inte en adaptation som är bokstavstrogen utan väljer ett tillvägagångssätt som passar mediet. (Hutcheon, 2006)

Det bör finnas en viss finkänslighet och respekt för hur det tolkas eftersom de som tagit del av "originalmediet" kan ha ett visst krav på hur t.ex. hur en karaktär skildrades och agerade i originalet. Vilket blir speciellt viktigt att ha i åtanke om mediet i fråga har en stor och dedikerad fanskara. En av regissörerna till Harry Potter filmerna sa till exempel att de förmodligen skulle bli korsfästa om de inte var trogna originalet. (Hutcheon, 2006)

Vi anser adaptationsteori vara relevant för vår undersökning eftersom vi undersöker stereotyper i två olika medier, som har olika förutsättningar. Faktumet att de flesta utspelar sig under olika årtionden blir här intressant, eftersom det både finns utrymme för att gamla stereotyper "överförs" och "lever kvar" och att mer samtida stereotyper uttrycks. Vi anser det också relevant att koppla samman adaptation med representation och makt. Vilka representeras, på vilket sätt, i vilket medium och vem bestämmer?

6 Metod

Vi kommer i detta kapitel gå in på vår metod samt material och urval, operationalisering, hur vi gått tillväga, undersökningens kvalitet och validitet samt etik.

6.1 Kvalitativ Innehållsanalys

Den kvalitativa metoden går ut på att försöka få en förståelse för, och beskriva något och utgår ofta från att texter ska tolkas. Metoden är inte generaliserande och utgår från färre fall som är unika utifrån sin kontext. Fallen kan väljas ut mer subjektivt av forskaren. Den kvalitativa metoden utgår mer från narrativ och berättelser, än figurer och tabeller, som är vanligare i den kvantitativa forskningen. (Teorell & Svensson, 2007)

Innehållsanalyser görs främst i den kvantitativa forskningen för att mäta återkommande teman eller egenskaper i en text eller dylikt. Det går dock även att applicera detta på det kvalitativa forskningssättet. Främst görs detta med en textanalys eller vid analys av intervjuer för att som tidigare nämnt hitta ofta förekommande fraser eller tematisk analys. Specifikt i den kvalitativa innehållsanalysen skall forskaren hålla en röd tråd genom analysen, och manifesta och latent meningar undersökas. Den manifesta meningen betyder det som faktiskt står svart på vitt i texten, och det latent är de budskap som finns outtalade och mellan raderna. (Watt Boolsen, 2007; Svenning, 2003)

Enligt Watt Boolsen finns inget förutbestämt tillvägagångssätt när det kommer till den kvalitativa textanalysen, då materialet styr och är avgörande för vilken metod som lämpar sig bäst. Den kvalitativa forskaren bör dock vara tydlig med vad denna gjorts under processen, för att på så sätt öka undersökningens transparens. Vilka val man gjort gällande exempelvis teknik, kunskap och data samt exempelvis inlevelseförmåga och förnuft, bör redovisas. (2007)

Watt Boolsen skriver att val av kategorier styrs av problemställningen. En snävare problemställning kan exempelvis diskutera *hur* något skildras. (2007)

Vi vill närmare undersöka och tolka ett innehåll, en berättelse, för att försöka förstå hur något kommuniceras visuellt. Detta kan vi koppla till vad Teorell och Svensson (2007)

skriver om den kvalitativa metoden. Vi anser den kvalitativa innehållsanalysen vara den bästa metoden för oss att få svaren på våra frågor eftersom vi kommer undersöka både *hur* stereotyperna i våra valda medier yttrar sig visuellt men även textuellt, alltså det som sägs, antyds och kanske inte är fullt så uppenbart. (Watt Boolsen, 2007; Svenning, 2003)

6.2 Material och urval

Vi valde ut ett seriealbum och två filmer som vårt material. Seriealbumet *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* från 2012 är en samling utvalda nummer av Spider-Man. Berättelserna sträcker sig från seriens första nummer 1962 till 2009, samt har olika skapare för flera nummer (för mer detaljerad lista, se bilaga 1). Det är Marvel själva som utgivit denna samling. Vi ansåg av dessa skäl att detta seriealbum var högst relevant som material och inkluderades därför.

Vi valde även ut två filmer att analysera; *Spider-Man* av Sam Raimi från 2002 och *The Amazing Spider-Man* av Marc Webb från 2012 (se bilaga 1). *Spider-Man* är den första filmen ur den första serien filmatiseringar på 2000-talet. *The Amazing Spider-Man* är en ny version, och inte en fortsättning på den gamla filmserien. Vi valde ut just de första filmerna i de två olika versionerna då de båda visade Peter Parkers förvandling till Spider-Man vilket även första serienumret i Spider-Man gjorde. Vi ansåg då att det fanns en historia som kunde vara oss behjälplig i en adaptations-synvinkel.

Filmerna ägde vi själva sedan tidigare på DVD och seriealbumen (varsitt) beställdes.

6.2.1 Exkludering och inkludering

Vi valde att exkludera uppföljarna till våra utvalda filmer. Detta på grund av att det inte skulle vara möjligt inom ramen för en c-uppsats att göra en innehållsanalys på alla fem filmer samt seriealbumet.

Gällande Ghavami och Peplaus (2012) listor över kulturella stereotyper, som vi nämnt tidigare och som även återfinns under rubriken ”3.7 Intersektionalitet och kulturella stereotyper – en studie”, gjorde vi följande inkludering:

Vi inkluderade listorna som gällde kvinnor och män generellt samt vita, vita män, vita kvinnor, svarta, svarta män och svarta kvinnor, då vi ansåg att dessa berörde vår frågeställning.

6.3 Operationalisering

Vi utgick delvis från de definitioner vi förklarade i kapitel 2 sektion 1 för både kön och etnicitet, men har även utgått från andra faktorer.

Kön: Här har vi främst tittat på utseende (exempelvis klädsel, kroppstyp och frisyr) och namn för att avgöra om någon är en man eller en kvinna. Vi har inte hittat något visuellt eller i texten som antytt att någon var något annat än just man eller kvinna.

Etnicitet: Här har vi inte kunnat använda oss av något annat än det rent visuella och framförallt då hudfärg, då ingenting i texten har antytt något annat.

Vi har satt en person som främsta huvudperson; Spider-Man/Peter Parker, vilken vi nämnt tidigare i bakgrunden.

Vi definierar nyckelkaraktär som en namngiven karaktär som har repliker och hjälper till att föra handlingen framåt.

Biroll eller bikakaraktär är någon som är namngiven men inte har så många repliker eller för handlingen framåt nämnvärt.

Bakgrundskaraktär är någon som vanligtvis inte har ett namn eller många repliker, och till större delen är till för att fylla upp plats i bakgrunden.

6.4 Datainsamlingen

Vi började vår undersökning med att se över vårt material men även läsa på om stereotyper och representation.

Vi gjorde först en pilotstudie på den första serien från 1962 i *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man*, för att se om vi uppfattade våra kategorier lika. Här stämde våra svar helt överens. Efter detta gick vi igenom hela seriealbumet för att få en överblick

över hur materialet presenterade kön och etniciteter, då dessa var vad vi ämnade undersöka.

Tillvägagångssättet av den första genomgången tedde sig något kvantitativt, där vi undersökte förekomst. Detta återigen för att få en överblick över hur materialet presenterade kön och etniciteter. Indelningen var till en början binär, på så sätt att vi endast kategoriserade karaktärerna utifrån kön och etnicitet. Vi gjorde dock även anteckningar där vi noterade sådant som kunde tänka sig vara intressant i nästkommande genomgångar av materialet, exempelvis en yrkestitel på ett specifikt kön. Detta ansåg vi intressant för att se om det fanns skillnader i hur de olika karaktärerna porträtterades.

När vi väl gått igenom vårt första material och identifierat de kön och etniciteter vi kunde hitta, gick vi vidare till vårt andra material, filmerna *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man*. När det kom till förekomst av kön fick vi samma resultat som i genomgången av *Marvel Platinum: The Definite Spider-Man* och när det kom till etnicitet skilde det sig något, såtillvida att enstaka etnicitet, som inte förekommit i serien, identifierades. Även här gjorde vi enstaka anteckningar vid sidan av, precis som i första genomgången av seriealbumet.

Då vi ville ha möjlighet att göra en mer ingående undersökning valde vi att inte fokusera på alla etniciteter vi identifierade. De vi valde ut att undersöka vidare var vita och svarta. Detta framförallt av anledning att dessa grupper var något mer förekommande. Vi tar upp detta mer under "Etik".

Utifrån detta gick vi sedan igenom vårt material igen, flera gånger om, samtidigt som vi läste på mer om tidigare forskning och teori. Vad vi fick fram i vårt text (serie och film) avgjorde delvis vad vi läste på om, men det vi läste på om hjälpte oss även att identifiera mönster i texten. Vi har alltså haft en teoretisk ram vi diskuterat utifrån.

6.5 Analysmetod

Då vår valda metod var innehållsanalys gjorde vi en del analyser och val av "avtrattningar" fortlöpande med insamlingen. Efter den första undersökningen kom vi fram till att den största förekomsten var vita män, så vi lade vid ett tillfälle mer fokus på

alla som inte var en vit man, alltså vita kvinnor, svarta män och svarta kvinnor. Vi valde även att se hur de vita männen interagerade med dessa. I vår tredje analys fokuserade vi på män och maskulinitet för att se vilka mönster vi kunde finna.

När vi väl undersökt samtliga enheter och hittat information som var relevant till vår frågeställning om stereotyper och representation sorterade vi in dem som karaktärer, situationer och representation. Vi jämförde dessa med den information och forskning om stereotyper vi funnit och analyserade huruvida dessa passade in på, eller gick emot dessa stereotyper. Vi fann bland annat en artikel (se ”Intersektionalitet och kulturella stereotyper - en studie”) som i sin undersökning bland annat redovisade kulturella stereotyper gällande kön och etnicitet, som vi ansåg kunde vara en behjälplig del i att tolka vårt analysmaterial.

I dessa genomgångar av materialet hade vi våra två teorier, intersektionalitet och adaptationsteori, som referensram och utgång för vad vi letade efter och varför. Vi analyserade hur människor representeras och stereotypiseras och hur detta uttrycks i två medier som berättar och skildrar på olika sätt.

6.6 Bearbetningen

När data var insamlad gjorde vi utförliga beskrivningar av karaktärer och situationer i samtliga.

Efter att vi ett flertal gånger undersökt materialet började vi se vissa mönster och återkommande egenskaper och kategoriseringar hos många av karaktärerna. Både i serierna och i filmerna fanns vissa genomgående teman; men det fanns även intressanta skillnader och kanske till och med medvetna val som går emot dessa.

Efter att vi delat in vårt material i de mönster och kategorier vi ansett som mest framträdande för oss, sammanställde vi materialet i tabellform för att få en större överblick. Dock blev detta något för kvantitativt och ingående när det kom till specifika personer, varav vi valde att presentera vårt material i löpande text och utan större fokus på enskilda karaktärer.

6.7 Metodreflektion

Vi övervägde till en början att använda oss av kvantitativ innehållsanalys då vi först ämnade undersöka förekomst, men eftersom denna metod till större delen används för att *enbart* räkna förekomsten av något ansåg vi det inte vara passande för vår undersökning. Vi ansåg att det var viktigare att gå på djupet angående hur stereotyper och representation yttrar sig.

Vi har dock insett att en kombination av kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys hade varit oss behjälplig, då vi märkte att vissa av våra resultat delvis hjälptes av att beskrivas kvantitativt. Vi använde oss även av teori och tidigare forskning som utgångspunkt i viss mån, vilket är en mer kvantitativ inriktning.

Watt Boolsen (2007) skriver att induktion framförallt förknippas med det kvalitativa forskningsfältet, och som innebär att forskaren bildar en teori baserat på sin data. Deduktion och hypotetisk deduktion förknippas framförallt med det kvantitativa forskningsfältet och innebär att forskaren prövar en ställd hypotes på sitt empiriska material.

Utifrån att vi valde kvalitativ innehållsanalys, borde vi i vår undersökning ha varit mer strikt inriktade på det induktiva arbetssättet. Vi hade förvisso inte en i förväg uppställd hypotes, vi utgick från ett problem och en frågeställning där vi antog att vi antagligen skulle hitta stereotyper och olika sorters representation i vårt material. Däremot visste vi inte *vilka* stereotyper eller representationer vi skulle hitta och hur de skulle se ut, vilket var grunden till vår frågeställning.

För att inte utgå från vår personliga förförståelse av vad det finns för stereotyper, tog vi oss an ett mer teoretiskt angreppsett genom att läsa på om vårt ämne. Därmed antog vi en delvis teoretisk ram på vårt material. Vi har alltså inte testat en fastställd hypotes på vårt material, men däremot blandat undersökning och utgångspunkt från våra data, med tidigare forskning.

Kritisk diskursanalys övervägdes, men vi ansåg den fokusera för mycket på text och det som sades, vilket vi inte heller ansåg var gynnande för vår undersökning då vi även ville inkludera visuella element.

6.8 Undersökningens kvalitet och validitet

Utifrån vår valda metod och uppsatsens omfattning, exkluderades som nämnt flera serier och tre filmer. Vi hade gärna undersökt fler enheter och haft ett större material som underlag, då det hade kunnat visa på en större bredd av representation, eller andra stereotyper. Vi är medvetna om detta, men gör heller inga anspråk på generaliserbarhet.

Validitet innebär enligt Olsson och Sörensen (2007) att forskarens tolkning kan förankras i det empiriska materialet. Det anser vi att vi uppfyller, och vi anser oss ha varit transparenta i resultatredovisningen, så att våra tolkningar går att koppla till vår empiri. Med det sagt, är denna undersökning gjord med fokus på just tolkning, vi har försökt förhålla oss till materialet på ett så objektivt sätt som möjligt, även om detta kanske inte alltid till hundra procent är möjligt.

Thurén (2007) skriver att validitet betyder att forskaren inte har undersökt något annat än det den sagt sig göra.

Vi har ämnat undersöka dels hur representation och eventuella stereotyper ser ut i *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* och i filmerna *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man*, dels se om det finns någon skillnad mellan serie och film. Detta i syfte att belysa maktstrukturer i medierna film och serie men även om detta påverkas av adaptation. Vi anser oss ha undersökt just detta, och vi anser oss även ha uppfyllt vårt syfte.

6.9 Etik

Det vi framförallt diskuterade kring etik var frågorna gällande etnicitet, men även kön. Vi är medvetna om problematiken i att dela in människor i fack och att personer inte alltid kan, eller ska, delas in i binära eller dikotoma kategorier. För att hitta mönster och kategorier i vårt material, och för att ha något att utgå från när vi genomförde vår undersökning, använde vi oss ändå av kategorier som exempelvis man och kvinna, eller etniciteterna vit och svart. Vi har dock gjort vårt bästa för att undersöka, det tidigare nämnda, ”både/ock” (de los Reyes & Mulinari, 2005).

Vår intention har aldrig varit att ”fixera” någon vid dess hudfärg eller kön. Den har heller aldrig varit att tillskriva någon egenskaper baserade på just hudfärg, etnicitet eller kön. Vi har haft som mål att belysa och undersöka hur vissa grupper och människor framställs; specifikt i vår undersökning vita, svarta samt ur ett könsperspektiv. Detta genom stereotyper och representation. Framförallt har vi velat undersöka dessa utifrån ett intersektionellt tankesätt; hur de påverkar varandra.

Vi är även medvetna om att vi genom att enbart inkludera etniciteterna vita och svarta även exkluderade att undersöka andra grupper. Grupper vars berättelser och framställningar är viktiga att belysa och som inte bör osynliggöras. Detta var något vi diskuterade mycket. Vi var dock tvungna att göra ett val utifrån den tid vi hade på oss och det omfång vi hade att arbeta med. Vi valde att gå djupare in på just några grupper, men vill ändå poängtera att vi är medvetna om problematiken kring detta.

Något annat vi diskuterade var det faktum att vi gick in i denna undersökning med en förförståelse av vad det innebär att vara både vit och kvinna. Vi har gjort vårt bästa för att inte låta detta påverka undersökningen.

7 Resultat och analys

Vi kommer att presentera resultat och analys, först med representationer vi identifierat utifrån vår frågeställning och därefter stereotyper. Vi har i varje kategori lagt in de mest tydliga och förekommande exemplen. När vi citerar från seriealbumet räknar vi från första sidan för varje serienummers start, framsidan exkluderat.

Resultaten ämnar besvara våra två forskningsfrågor:

F1: Hur ser eventuella könsstereotyper och etniska stereotyper gällande svarta och vita, och representationer av dessa ut i seriekollektionen *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* och i Spider-Man filmerna *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man*?

F2: Finns det några skillnader och likheter mellan mediet serie och mediet film, när det kommer till hur stereotypisering och representation uttrycks i Spider-Man?

Vi presenterar de mest förekommande representationerna när det kommer till kön och etnicitet först och de minst förekommande sist. De representationer vi presenterar är "Den vite mannen", "Den vita kvinnan", "Den svarte mannen" och "Den svarta kvinnan". Efter detta presenterar vi tre kategorier där vi identifierar kvinnor som mest företrädande; "Offret", "Omhändertagaren och matlagaren" samt "Flickvännen". Därefter presenterar vi tre kategorier där män är i fokus; "Brottslingen", "Beskyddaren/hjälten" samt "Maskulinitet och utförande".

7.1 "Den vite mannen"

I serierna var den vite mannen den mest förekommande. Han var hjälte, skurk, ledsagande fadersfigur, huvudroll, biroll, bakgrundskaraktär, samt var väl och ofta representerad med talroller även om karaktären inte alltid var namngiven. Huvudrollsinnehavaren, Spider-Man/Peter Parker, är en vit man, och större delen av de skurkar han slåss mot är vita män.

I 1962 års nummer, alltså det allra första, var det nästan uteslutande vita män i samtliga roller, bakgrundskaraktärer inkluderat.

Även i filmerna är större delen av de som får synas och ha talroller vita män. I scener där personer av flera etniciteter och annat kön finns närvarande är det den vite mannen som oftast får komma till tals.

Benshoff och Griffin har, vilket vi redan tagit upp, listat flera stereotyper på vita män; stark och tålig, känslökall, kunna stå ut med mycket utan att visa svagheter, tävlingsinriktade och atletiskt (2009). Flera av karaktärerna visade drag som delvis passade in på stereotyperna, delvis inte. Exempelvis kunde en karaktär ses som känslökall när han var mobbare, men fick sedan en annan utveckling. Exempelvis Spider-Man passade in på stark och tålig rent fysiskt, men privat visade Peter Parker upp en mer känslig och ångestladdad sida.

De översta fem kategorierna på vita generellt i Ghavami och Peplaus (2012) resultatlista över kulturella stereotyper var hög status, rik, intelligent, arrogant och privilegierad, vilket passade in på flera av våra nyckelkaraktärer. Exempelvis passade skurken Green Goblin, förekommande både i seriealbumet och i filmen *Spider-Man*, in på alla dessa. Detta blir intressant utifrån att dessa kulturella stereotyper återfinns i en ondskefull karaktär, vilket vi tolkar som att osympatiska och ondskefulla drag skulle kunna likställas med vithet.

7.2 ”Den vita kvinnan”

Den vita kvinnan var näst mest förekommande i seriealbumet. I jämförelse med den vite mannen var hon dock mindre förekommande och har precis som den vite mannen förekommit både som birollskaraktär och bakgrundskaraktär sedan första numret.

I de tidigare serierna förekom den vita kvinnan som bland annat flickvän, framtida flickvän, vän eller någon slags omhändertagande modersgestalt.

Senare i seriealbumet, i serierna från 2000-talet, kunde vi se att vita kvinnor fick andra typer av roller än enbart exempelvis flickvän och omhändertagare, som exempel hade två vita kvinnliga bikaraktärer jobb som journalist och polis. Att det i serien tillkommit fler kvinnor med jobb som tidigare var mansdominerande, tolkar vi som om att det har börjat ske en utveckling i vilka roller kvinnor representeras inom.

Även i filmerna var den vita kvinnan näst mest förekommande, men litet förekommande jämfört med den vite mannen. De vita kvinnorna som figurerar i filmerna var främst flickvän eller kärleksintresse, modersfigur eller någon i nöd och behov av att räddas. I *The Amazing Spider-Man* understryks det dock att den mest förekommande vita kvinnliga karaktären är intelligent och inte hjälplös, då hon vid flera tillfällen hjälper hjälten att bekämpa skurken.

En återkommande bikaarakter i serien var en (vit) kvinnlig släkting till en av de kvinnliga nyckelkaraktärerna. Denna kvinnliga släkting återfanns inte i filmen *Spider-Man*, däremot fanns det i filmen en manlig (vit) fader till den kvinnliga nyckelkaraktären. Denne manlige karakter återfanns i sin tur inte i seriealbumet. Detta tolkar vi som ett exempel på kvinnlig reduktion men också på att man valt att porträttera en vit man på ett ofördelaktigt sätt, vilket vi sett flera exempel på.

7.3 ”Den svarte mannen”

Den svarte mannen var tredje mest representerad, men i jämförelse med både den vite mannen och vita kvinnan var han relativt litet förekommande.

En nyckelkarakter med en högt uppsatt position på en tidning var en av få tydligt återkommande svarta personer vi kunde identifiera. Denna karakter går emot de stereotyper om svarta män och svarta personer generellt som vi tidigare nämnt i samband med hur Hollywood tidigare representerat svarta i film. Enligt Ghavami och Peplaus (2012) resultatlista stämde han heller inte in på de egenskaper som är på den översta delen av listan av stereotyper för svarta generellt; ghetto/oraffinerad, förbrytare, atletisk, högljudd och gangster. Han passar inte heller in på flertalet av deras lista på svarta män specifikt. Av de mest förekommande stereotyperna för män generellt; lång, fysiskt stark, respekterad, intelligent, har hög status uppfyller han lång, men även respekterad, intelligent och hög status (Ghavami & Peplau, 2012). Vi baserar detta på hans yrke. Denna karakter är alltså inte skildrad på ett stereotypt sätt med utgångspunkt av svarta stereotyper, men han passar in på några stereotyper gällande män generellt.

Vi identifierade även en modedesigner i 1987 års nummer som svart man. I övrigt var det vid enstaka tillfällen svarta män med i bakgrundsscener, samt enstaka biroll med repliker som till exempel en polisman i 1973 års nummer.

Polismannen i 1973 års julinummer skildrades på ett icke-stereotypt sätt utifrån vår tidigare forskning, då han var den polis av två förekommande, som visade sympati och förståelse i den rådande situationen. Vi noterade att den andra polisen, som var en vit man, porträtterades som något mer oförstående och osympatisk. Utifrån vår tidigare forskning kring stereotyper och den vithetsnorm vi skrivit om finner vi det intressant att den svarta karaktären går emot stereotyper medan den vita stereotypen delvis bekräftades.

Den svarte mannen var knappt förekommande i någon av filmerna när det kom till större roller. När förekommande, var det främst som bakgrundskaraktär, med eller utan repliker. Exempel på den sistnämnda; en lärare som leder huvudkaraktärens klass på studiebesök.

Den mer återkommande nyckelkaraktären från seriealbumet återfanns i en liten roll, med enstaka repliker, i första filmen. Han har alltså reducerats till en ”token” (Benshoff & Griffin, 2009).

7.4 ”Den svarta kvinnan”

Den svarta kvinnan var minst representerad. Hon var som mest bakgrundskaraktär med talroll, och enda gången en svart kvinna var namngiven var hon fru till en birollskaraktär. Första gången en svart kvinna visas i seriealbumet är i 1987 års nummer, och där är hon enbart en bakgrundskaraktär. Senare i albumet i en serie från 2000-talet identifierade vi en svart kvinnlig läkare med liten talroll.

Den svarta kvinnan är litet förekommande i filmerna och när förekommande, är det främst som bakgrundskaraktär med inga eller enstaka repliker. Ett exempel på detta är en lärare mot slutet i en av filmerna.

Vi kopplar denna underrepresentation direkt till maktstrukturer. Det vi kan konstatera är att 2000-talets serier sett en viss ökning av representation, men denna är marginell.

7.5 ”Offret”

Kvinnor var i flera fall offer, det vill säga att de var i farliga situationer där de behövde räddas. Oftast representerades denna kategori av vita kvinnor. Vi såg detta i serierna, till exempel i form av en flickvän som var hjälplös och som sedan blev mördad, och en mor som blir skadad när hon försöker skydda sitt barn och sedan blir räddad av huvudpersonen och en annan man. Vi noterade dock även två män som offer i situationer i serien från 2000-talet.

I en av filmerna var kvinnan som offer mer förekommande än i seriealbumet, där det vita kvinnliga kärleksintresset i filmen blir räddad tre gånger av hjälten under filmens gång. Detta hittade vi inte gällande samma karaktär i seriealbumet. I samma film lurar skurken till sig hjälten genom att skrika med kvinnoröst. Skurken var inte offer i sig, men utgav sig för att vara just en kvinna i nöd. Att skurken lockar till sig hjälten, med att som kvinna skrika på hjälp, ser vi stärkande av stereotypen kvinnan som offer.

I båda filmerna kunde vi se en scen där kvinnor blir attackerade av flera män i en gränd. I första filmen gäller det kärleksintresset, där vi redan nämnt att hon vid flera tillfällen i filmen behöver räddas av huvudrollsinnehavaren Spider-Man/Peter Parker. I den andra filmen var det en okänd kvinna som hade denna offer-roll. Vi anser dock inte att denna film bekräftar stereotypen kvinnan som offer.

Vi kunde se att stereotypen kvinnan som offer (Bongco, 2000; Lindell, 2004) delvis bekräftades i serien. I *Spider-Man* bekräftade framförallt ”kärleksintresset” stereotypen kvinnan som offer. Detta anser vi inte vara en överföring från serien.

Vi noterade att huvudpersonens farbror avled i varje analysenhet, men vi räknar inte honom som offer i detta sammanhang, eftersom karaktären aldrig sätts i en position där han ska räddas av Spider-Man. Ett liknande fall var även en manlig karaktär i *The Amazing Spider-Man*, som avled utan att ha blivit satt i en position där han ”behövde” räddas.

7.6 ”Omhändertagaren och matlagaren”

När det kommer till att laga eller servera mat och att duka undan eller diska, är det helt uteslutande serien igenom (vita) kvinnor som gör detta.

Huvudrollsinnehavarens faster är en av de karaktärer som bäst passar in i denna roll. Denna karaktär är porträtterad på liknande sätt i samtliga analysenheter; en orolig modersfigur. De översta tre kategorierna i Ghavami och Peplaus (2012) resultatlista på kvinnor generellt var känslösam, omhändertagande/bryr sig och mjuk, vilket passade in på denna karaktär. Denna kategori bekräftar stereotypen i både serie och filmerna om kvinnan som omhändertagare (Lindell, 2004) och den som tar hand om maten.

Ett exempel på när en yngre kvinnlig karaktär visar på ”Omhändertagare och matlagare” är i 1987 års nummer där huvudpersonen kommer hem varav hans flickvän säger ”You’re just in time, Peter. Pasta’s ready. Did you bring the wine?” och man får se flickvännen i köket hälla pasta i ett durkslag. I denna scen lämnar huvudpersonen även över en förlovningsring, vilket först gör flickvännen upprörd då hon anser att tillfället är oromantiskt samt att hon hade velat vara med och hämta ringen. Hon förlåter honom dock när han skojsamt pratar med henne medan han hänger upp och ner från taket. Hon svarar ”Peter, you’re strange. And wonderful. Now, will you please come down?” och säger sedan leendes ”I hate cleaning footprints off the ceiling.” (1987, Michelinie & Shooter, s. 16-17).

Även i filmerna var det uteslutande (vita) kvinnor som lagade eller serverade mat. Ett undantag fanns i *The Amazing Spider-Man* då en pojke nämns göra varm choklad. Dock görs detta av en pojke, och inte en vuxen man. Vi identifierade även en man i bakgrunden i *Spider-Man*, med förkläde och som framstår som ägare till ett kafé. Då detta är hans yrke och han tjänar pengar på det, blir det intressant i kontrast till kvinnorna som snarare sätts i ett stereotyp fack.

Till större delen var det dock den äldre (vita) omhändertagande modersgestalten som ses laga mat. Större delen av denna kvinnliga karaktärs scener utspelar sig i köket eller i relation till mat eller något slags omhändertagande. Vi noterade att de yngre vita kvinnorna inte visades i detta sammanhang i filmerna, med ett undantag då en av dem hjälpte till i köket vid ett tillfälle i *Spider-Man*.

I både serie och film kunde vi se hur mödrar skyddade eller bad om hjälp när det kom till att rädda deras barn. I *The Amazing Spider-Man* fanns dock för första gången en

man som skrek efter att Spider-Man skulle rädda barnet. Detta går emot den typiska skildringen av en hysterisk moder, som skriker efter hjälp eller håller efter sitt barn. Detta blir intressant i relation till Lindells (2004) kategori ”mödrar, vårdare och ta-hand-om-objekt”.

7.7 ”Flickvännen” (till Peter Parker/Spider-Man)

Unga (vita) kvinnor som figurerade i serierna var ofta flickvän eller hade en romantisk koppling till huvudpersonen.

I båda filmerna var de två förekommande (vita) kvinnorna som hade större roller flickvänner eller kärleksintresse. I *Spider-Man* visades även den kvinnliga ”romantiska” karaktären som flickvän till två andra vita män än huvudpersonen, under filmens gång.

Den stereotypa bilden av flickvännen, listades av Bongco som lättklädd, smart, uppmärksam och uppför sig väl, samt någon som behöver räddas (Bongco, 2000). Karaktärerna uppfyller flera av dessa drag.

7.8 ”Brottslingen”

Brottslingen i sig är ingen stereotyp vi identifierat allmänt, dock när vi gick igenom Ghavami och Peplaus (2012) lista över kulturella stereotyper, hittade vi ”Criminals” som nummer två på listan över svarta generellt och längre ner på listan över svarta män. Vi fann dock att nästan uteslutande alla skurkar i både serie och filmerna var vita män, vilket vi anser är intressant.

Vi identifierade en hantlangare i 1987 års nummer som svart, men resterande i övriga serier var vita och såvitt vi kunde avgöra även i filmerna. I en av filmerna, *Spider-Man*, skymtades i bakgrunden en kvinnlig brottsling som hastigast. Detta var den enda identifierade kvinnliga boven i vårt material. Även detta fann vi intressant.

7.9 ”Beskyddaren/hjälten”

I hjälterollerna identifierade vi till större delen vita män. Huvudpersonen använder ofta sina krafter för att utföra hjältedåd och han är heroisk. Vi såg även hjältar från andra Marvel-serier figurerade och representerade på liknande sätt. De flesta av dessa hjältar

var vita män, med undantag från en svart man, och två vita kvinnor. Detta bekräftar ”Superhjälten” som främst vit man, vilket stämmer överrens med vad Bongco (2000) tar upp.

Spider-Man själv passar in på flera stereotypa drag angående superhjälten; han är bland annat stark, snabb och kraftfull (Coyne et al., 2014) men i exempelvis seriealbumet har vi inte kunnat se att han tar på sig en ledarroll när han samarbetar med andra superhjältar, vilket då skulle gå emot ett av de stereotypa superhjältedragen (Coyne et al., 2014).

Vi identifierade flickvännen i *The Amazing Spider-Man* som heroisk och beskyddare. Detta går emot stereotypen om kvinnan och flickvännen som undergiven och passiv (Ghavami & Peplau, 2012; Bongco, 2000).

7.10 ”Maskulinitet och utförande”

Denna kategori går in något i ”Beskyddaren/hjälten” och ”Brottslingen” i och med att det är något dessa karaktärer utför (delvis med kroppen). Vi kan konstatera att det främst är vita män som det fokuseras mest på när det kommer till den muskulösa kroppen och maskulinitet.

Vi definierar här maskulinitet utifrån vad vår tidigare forskning säger om hur maskulinitet definieras, både egenskapsmässig men även hur den maskulina kroppen används. Detta eftersom bland annat Brown (2016) hävdar att muskler och den idealiserade manskroppen är en definierande faktor för maskulinitet.

Fokuset på muskler och kroppen var varierande. I serien såg det något olika ut beroende av vilket nummer det var. Generellt var det mer fokus på muskler och kropp i serien än i filmerna. Minst fokus var det i *The Amazing Spider-Man*. När det kommer till transformationen från Peter till Spider-Man, fokuserade filmen *Spider-Man* mest på att även den fysiska kroppen förändrades. Duncan och Smith (2009) tog upp att superhjältar bland annat har kroppar som är överdrivet muskulösa och även om Spider-Man har övermänsklig styrka, läggs det inte så mycket fokus på denna typ av kropp.

Spider-Man bekräftade stereotypen om superhjälten/huvudkaraktären som muskulös och maskulin. Dels på grund av att han porträtteras som muskulös men också på grund av att han är aktiv och ”utförande” (Bainbridge, 2009 utifrån Gerschick och Miller 1994).

Tasker (1993) skriver att actionhjälten kan ses som både passiv och aktiv i och med den muskulösa kroppen, och Brown (2016) tar även upp detta men nämner också att det undviker att bli objektifierande om det finns ett ”utförande” maskulint element. I och med att huvudpersonen blir utförande i sin roll som superhjälte kan den utförande delen bekräftas, medans den mer passiva och sexualiserade biten kunde anas i vissa serienummer.

I serien porträtterades främst skurkar och superhjältar som muskulösa, i *Spider-Man* var det främst huvudkaraktären som porträtterades som muskulös och i *The Amazing Spider-Man* var Spider-Man förvisso muskulös, men det syntes inte i förvandlingen. Det sistnämnda påminner mer om ursprungshistorien från serien. Skillnad görs i sista filmen genom att låta Peter ha kvar glasögonen efter transformationen. Man har alltså valt att fokusera mer på att ge Peter en annan stil i denna version, vilket vi tolkar som mindre fokus på muskler och maskulinitet.

En faderlig karaktär uppmanar huvudkaraktären att ”Be a Man!” (Webb, 2012) i *The Amazing Spider-Man*. Han hade kunnat säga något mer neutralt som ”Ta ditt ansvar”, men fokus på manlighet blir här tydlig.

I den andra filmen fanns en scen där huvudpersonen ställer upp på en wrestlingmatch för att få pengar. Han fäller en homofobisk kommentar som vi tolkar är menad att dra ner den andra mannens maskulinitet: “That’s a cute outfit, did your husband give it to you?” (Raimi, 2002) Vi kopplar detta till hegemoni och makt.

7.11 Sammanfattning resultat

Följande mönster, stereotyper och representationer hittades i analysenheterna:

”Den vite mannen”, ”Den svarte mannen”, ”Den vita kvinnan”, ”Den svarta kvinnan”, ”Offret”, ”Omhändertagaren och matlagaren”, ”Flickvännen”, ”Brottslingen”, ”Beskyddaren/hjälten”, samt ”Maskulinitet och utförande”.

En vithetsnorm noterades, vita män och kvinnor var mest förekommande i både serier och film. En kraftig underrepresentation av den svarta kvinnan noterades.

”Offret” var oftast en (vit) kvinna och denna förekom något i serien, betonat på den kvinnliga huvudkaraktären i *Spider-Man* men inte i *The Amazing Spider-Man*.

”Omhändertagaren och matlagaren” var nästan uteslutande (vita) kvinnor i alla enheter.

”Flickvännen” var närvarande i alla enheter. ”Brottslingen” var nästan uteslutande en (vit) man, vilket såg lika ut i alla enheter. ”Beskyddaren/hjälten” var främst manlig, och då framförallt porträtterad genom huvudrollsinnehavaren själv, Spider-Man. Detta gällde alla enheter. När det kom till ”maskulinitet och utförande” kunde vi både konstatera att stereotyper fanns, men också sådana som gick emot.

8 Diskussion

Vår uppsats ämnade undersöka hur stereotyper och representation gällande kön och etniciteterna svarta och vita såg ut i seriealbumet *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man* och filmerna *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man*. Den ämnade även undersöka om det fanns någon skillnad mellan serie och film.

Samtliga analysenheter visade på den vithetsnorm som Benschhoff och Griffin (2009) beskriver. Den vita kvinnan hade större och ofta mer utvecklade roller än både den svarta kvinnan och den svarte mannen. Detta är i enlighet med vad Ghavami och Peplau (2012) tog upp om kombinationen kvinna och etnisk minoritet och att denna tillskrivs en underordnad position. Den vite mannen, men även den vita kvinnan befäster därav sin plats i den vita hegemoniska strukturen. Detta kopplar vi till uppreandets makt (Lindell, 2004), då de serier och filmer vi undersökte fortsätter fastställa det vita som det normala, och de vitas berättelser och representation som mer mångfacetterad.

Både serie och film befäste flera stereotyper, i synnerhet när det kom till kvinnor. Dessa representerades dock framförallt av vita kvinnor. Vithetsnormen var alltså även här närvarande, men vi kunde även ana andra maktstrukturer, den om mannen som styrande norm. Vi såg åter tecken på uppreandets makt, samt en konservativ tanke om att kvinnan ska hålla sig i köket eller att kvinnans värde verkar ligga i om hon kan blir räddad eller kan främja mannens maskulinitet på något vis. Vi tror att detta kan påverka kvinnors självbild att ständigt se denna stereotypisering i och med att medier kan påverka identitetsskapandet. Vi tror också att ett fortsatt skildrande av kvinnor på detta vis kan leda till vad Stangor (2000c) tar upp angående hur stereotyper kan leda till att människor behandlas negativt eller inte blir behandlade som individer.

Brottslingar var i stort sett helt uteslutande vita män. Även om brottsling inte är en "positiv" porträttering så är det i våra enheter fortfarande en karaktär som ofta får synas och som får ta plats. Man skulle kunna se det som att den vite mannen tillåts en mer nyanserad bild, "positiv" som "negativ". Vi kan även fråga oss varför enbart mannen porträtteras som brottsling. Finns det inga kvinnliga brottslingar? Eller finns det en bild av kvinnor, hur de är och bör vara, som inte passar in på denna typ?

Det framstår som att det har gjorts försök till att gå ifrån könsstereotyper i *The Amazing Spider-Man*, vilket även Taylor (2014) kommit fram till. Såsom en kvinnlig karaktär var porträtterad på ett sämre sätt i X-Men filmerna (Prater, 2012) var en kvinnlig karaktär alltså porträtterad på ett mer positivt sätt i denna Spider-Man film. Kanske beror detta på en tidskontext, eller på en viss medvetenhet hos regissören.

Något vi finner intressant ur ett intersektionellt perspektiv är att en (vit) kvinnlig karaktär och en (svart) manlig karaktär reducerades kraftigt från serie till en av filmatiseringarna. I ett av fallen framstod karaktären (kvinnan) som helt utbytt till förmån för en manlig karaktär, även om denne enbart anades i bakgrunden. Ur en adaptionssynvinkel kan detta förstås bero på ett flertal faktorer. Dels måste vi vara medvetna om att vi inte tagit del av alla serier som någonsin utkommit. Kanske finns det något i detta material som påverkat. Eller så har man premierat (vita) män, även om dessa representeras negativt så stämmer det ändå in med den vithetsnorm som vi vid flera tillfällen tagit upp.

En anledning till varför filmerna ibland hade annorlunda representationer kan också bero på vem det är som har regisserat, eller vem det är som har skrivit serien. Vissa regissörer kanske vill göra seriefansen till lags, andra kanske har en annan tanke med adaptionen. Något vi också bör ta upp är författarna och illustratörernas roll i de olika serienumren, kanske har en regissör valt att tolka en viss version, ur ett visst årtionde.

Vi kan se att det ser ut att finnas en tidskontext. I seriesamlingen såg vi en utveckling från det första numret från 1962 där det i princip bara var vita män i majoriteten av rollerna, till de sista numren i 2000-talet där kvinnor generellt och personer av annan etnicitet får ta lite mer plats även om det på sin höjd innebär biroller. Detta kan misstas för att de blivit mer representerade i och med att de syns, men i detta skede verkar de mest vara så kallade "tokens" (Benshoff & Griffin, 2009), alltså att de är där bara för att skapa en illusion av mångfald. Det gäller även filmerna. Detta skulle kunna ses som att skaparna vill framställa sig som inkluderande eller gör försök till att vara inkluderande, men tar samtidigt inte fullt ut ansvar över att den maktposition som vita länge haft fortsätter att befästas som norm. I övrigt kunde vi inte direkt påvisa de stereotyper vi tagit upp gällande svarta kvinnor och svarta män. Möjligtvis har dessa serier och filmer snarare valt att fokusera stereotyper mer kring kön än etnicitet.

Som vi skrev i inledningen når dessa serier och filmer många människor, och har blivit kritiserade för sexism (Brown, 2016; Prater, 2012) och för att bevara konservativa ideal (Prater 2012). Våra utvalda filmer fokuserade delvis på Peter Parkers transformation till Spider-Man, en historia som även återfanns i första serienumret i den seriesamling vi undersökte. Som vi tidigare skrivit om hävdar Prater (2012) att den sexism som återfinns i superhjältefilmer kan kopplas till den tid då serierna skrevs, då det på den tiden rådde vissa andra värderingar. Detta skulle kunna vara en anledning till att just *Spider-Man* och *The Amazing Spider-Man* till viss del återspeglade en del stereotyper och representationer från den tiden. Gamla ideal om makt och hegemoni verkar således leva kvar, även om vi också sett exempel på försök att komma ifrån detta. Vi anser ändå tidsaspekten som viktig när det kommer till förändring, dock verkar det gå relativt långsamt framåt.

9 Slutdiskussion

Vi är medvetna om, att då vi gjort en kvalitativ och tolkande analys, kan inte någon generaliserbarhet påvisas och vi är också medvetna om att valet av analysenheter kan ha påverkat resultatet, då vårt material var begränsat och det förekommer andra karaktärer genom denna series historia.

Vi anser ändå våra resultat vara viktiga och bidragande när det kommer till mediernas roll och makt i överförandet och uppreandet av representationer och stereotyper. Detta kan i sin tur kopplas till identitet.

Stangor och Schaller (2000) har skrivit att bland annat filmer, som en del av massmedia, är den största överföraren av stereotyper i modern tid och Benshoff och Griffin (2009) har bland annat skrivit om den vithetsnorm som länge funnits i Hollywood. Vi har även tagit upp bland annat det intersektionella perspektivet och maktstrukturer samt ojämlikhet när det kommer till olika grupper i samhället. Hall (2013c), Dyer (2002) och Lindell (2004) har alla påpekat makt och hur uppreande och stereotyper och representation kan kopplas samman till detta.

Vi kan alltså sammankoppla media och det som kommuniceras med makt och olika samhällsgruppers representationer och de stereotyper som där kan uppstå. Vi har i våra resultat delvis sett stereotyper bekräftade, men även sett undantag. Vi har sett en ojämlik fördelning av representation när det kommer till vita män, vita kvinnor och svarta kvinnor och svarta män.

Varför lever denna vithetsnorm kvar och varför blir vissa personer mindre representerade? Vi tycker det är tydligt, dock vill vi inte generalisera, att det finns gamla maktstrukturer och hegemoni som fortfarande lever kvar genom dessa medium. Att svarta karaktärer inte är stereotypiserade kan kanske ses som ett försök att gå ifrån negativ porträttering; men eftersom de är så sällan förekommande överlag räcker detta inte.

Vi uppmanar till utökad analys av Spider-Man-serierna och filmerna, dels med fler och andra analysenheter, dels med flera etniciteter samt exempelvis klass som kategorier, då vår undersöknings omfång inte hade denna möjlighet.

Vi vill även uppmana till forskning av andra serier och serieadaptioner. Speciellt ensemblerier såsom X-Men och The Avengers uppmanas då det finns kvinnliga superhjältar och personer av olika etniska bakgrunder i dessa.

Referenser

Elektroniska källor:

Baker, K., Raney, A. A. (2007) Equally Super?: Gender-Role Stereotyping of Superheroes in Children's Animated Programs. *Mass Communication & Society*; 2007, Vol. 10 (1), s. 25-41 DOI: 10.1080/15205430709337003

Brown, J. A. (2016). The Superhero Film Parody and Hegemonic Masculinity. *Quarterly Review Of Film & Video*, 33(2), 131-150.
doi:10.1080/10509208.2015.1094361

Coyne, S. M., Linder, J. R., Rasmussen, E. E., Nelson, D. A., & Collier, K. M. (2014). It's a bird! It's a plane! It's a gender stereotype!: Longitudinal associations between superhero viewing and gender stereotyped play. *Sex Roles*, 70(9-10), 416-430.
doi:10.1007/s11199-014-0374-8

Fu, A. S. (2015). *Fear of a black Spider-Man: racebending and the colour-line in superhero (re)casting*. *Journal Of Graphic Novels & Comics*, 6 (3), 269.
doi:10.1080/21504857.2014.994647

Ghavami, N., Peplau, L. A. (2012). An Intersectional Analysis of Gender and Ethnic Stereotypes: Testing Three Hypotheses. *Psychology Of Women Quarterly*, 37(1), 113-127.

Imdb. (1990-2016). *Marc Webb*. Hämtad 2016-05-14, från http://www.imdb.com/name/nm1989536/?ref =nv_sr_1#director

Imdb. (1990-2016). *Sam Raimi*. Hämtad 2016-05-14, från http://www.imdb.com/name/nm0000600/?ref =nv_sr_1#director

Koh, W. (2009). Everything old is good again: Myth and nostalgia in Spider-Man. *Continuum: Journal Of Media & Cultural Studies*, 23(5), 735-747.
doi:10.1080/10304310903154651

Oxford English Dictionary. (2016a). Hegemoni. Hämtad 28 april 2016, från <http://www.oed.com.proxy.lnu.se/view/Entry/85471?redirectedFrom=hegemony#eid>

Oxford English Dictionary. (2016b). Black. Hämtad 11 juni 2016, från <http://www.oed.com/view/Entry/19670?rskey=3YGEha&result=1&isAdvanced=false#eid>

Oxford English Dictionary. (2016c). Black. Hämtad 11 juni 2016, från <http://www.oed.com/view/Entry/228566#eid14361367>

Prater, L. (2012). Gender and Power: The Phoenix/Jean Grey across Time and Media. *Colloquy: Text Theory Critique*, Nov; (24), 159-170 .

Taylor, A. (2014). Avengers dissemble! Transmedia superhero franchises and cultic management. *Journal Of Adaptation In Film & Performance*, 7(2), 181-194.
doi:10.1386/jafp.7.2.181_1

Böcker:

Bainbridge, J. (2009). Worlds Within Worlds. In A. Ndaalianis (Ed.), *The Contemporary Comic Book Superhero* (s. 64-85). New York. Routledge.

Barker, C. (1999). *Television, globalization and cultural identities*. Buckingham: Open Univ. Press.

Benshoff, H. M., & Griffin, S. (2009). *America on film : representing race, class, gender, and sexuality at the movies*. Chichester, UK: Wiley-Blackwell, 2009.

Bongco (2000) *Reading comics - Language, Culture, and the Concept of the Superhero in Comic Books*. New York:Routledge

de los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. (1. uppl.) Malmö: Liber.

- Duncan, R. & Smith, M., J. (2009) *The Power of Comics: History, Form & Culture*. United States of America: Continuum.
- Dyer, R. (2002). *The matter of images: essays on representation*. (2. ed.) London: Routledge.
- Fiske, J. (2010). *Introduction to Communication Studies*. (3rd ed.) Canada: Routledge.
- Gauntlett, D. (2008). *Media, gender and identity: an introduction*. (New ed.) London: Routledge.
- Gripsrud, J. (2002). *Mediekultur, mediesamhälle*. (2. uppl.) Göteborg: Daidalos.
- Hall, S. (2013a). Introduction. In S. Hall, J. Evans, S. Nixon (Ed.), *Representation*. (s. xvii-xxvi). London: SAGE
- Hall, S. (2013b). The Work of Representation. In S. Hall, J. Evans, S. Nixon (Ed.), *Representation*. (s. 1-59). London: SAGE
- Hall, S. (2013c). The Spectacle of the 'Other'. In S. Hall, J. Evans, S. Nixon (Eds.), *Representation*. (s. 215-287). London: SAGE
- Hinton, P. R. (2003). *Stereotyper, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.
- Hutcheon, L. (2006) *A Theory of Adaption*. New York: Routledge.
- Lefèvre, P. (2007) Incompatible Visual Ontologies? The Problematic Adaption of Drawn Images. In Gordon, I., Jancovich, M., Mcallister, M. (Eds.), *Film and Comic Books*. (s. 1-12). Jackson: University Press of Mississippi.
- Lindell, I. (2004). *Att se och synas: filmutbud, kön och modernitet*. Diss. Göteborg: Univ., 2004. Göteborg.
- Lykke, N. (2009). *Genusforskning - en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Stockholm: Liber AB.

- Manning, M, K. & Defalco, T. (2012). *Spider Man: Den Kompletta Guiden till Spider-Man och Hans Värld*. Tukan förlag: Göteborg.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Stangor, C. (2000a). Volume Overview. In. C. Stangor (Ed.), *Stereotypes and prejudice: essential readings*. (s. 1-16). Philadelphia, Pa.: Psychology Press.
- Stangor, C. (2000b). Introduction to part 1: Conceptualizing Stereotypes and Prejudice. In. C. Stangor (Ed.), *Stereotypes and prejudice: essential readings*. (s. 17-19). Philadelphia, Pa.: Psychology Press.
- Stangor, C. (2000c). Introduction to part 5: When Do We Use Stereotypes and Prejudice?. In. C. Stangor (Ed.), *Stereotypes and prejudice: essential readings*. (s. 251-253). Philadelphia, Pa.: Psychology Press.
- Stangor, C. & Schaller, M. (2000). Stereotypes as individual and collective representation. In. C. Stangor (Ed.), *Stereotypes and prejudice: essential readings*. (s. 64-82). Philadelphia, Pa.: Psychology Press.
- Svenning, C. (2003). *Metodboken: [samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling : klassiska och nya metoder i informationssamhället : källkritik på Internet*. (5., omarb. uppl.) Eslöv: Lorentz.
- Tasker, Y. (1993) *Spectacular Bodies - gender, genre and the action cinema*. London: Routledge.
- Teorell, J. & Svensson, T. 2007. *Att fråga och att svara - samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB.
- Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber AB

Walton, S. (2009). Baroque Mutants in the 21st Century?: Rethinking Genre Through the Superhero. In. A. Ndalians (Ed.), *The Contemporary Comic Book Superhero*. (s. 86-106). New York. Routledge.

Watt Boolsen, M. (2007). *Kvalitativa analyser: forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerup.

Wolk, D. (2007). *Reading comics: how graphic novels work and what they mean*. Cambridge, MA: Da Capo Press.

Bilagor

Bilaga 1

Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man (2012):

- *Amazing Fantasy* Nr. 15, augusti 1962. Författare: Stan Lee, tecknare Steve Ditko.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1 Nr. 121, juni 1973. Författare: Gerry Conway, tecknare Gil Kane.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1. Nr. 122, juli 1973. Författare: Gerry Conway, tecknare Gil Kane.
- *Amazing Spider-Man Annual* Vol. 1. Nr. 21, 1987. Författare: David Michelinie och Jim Shooter, tecknare: Paul Ryan.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1. Nr. 300, maj 1983. Författare: David Michelinie, tecknare: Todd McFarlane.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1. Nr. 500, december 2003. Författare: J. Michael Straczynski, tecknare: John Romita jr. och John Romita sr.
- *Sensational Spider Man* Vol. 2. Nr. 41, december 2007. Författare: J. Michael Straczynski, tecknare: Joe Quesada.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1. Nr. 545, januari 2008. Författare: J. Michael Straczynski, och Joe Quesada, tecknare: Joe Quesada.
- *Amazing Spider-Man* Vol. 1. Nr. 600, september 2009. Författare: Dan Slott, tecknare: John Romita jr.

Marvel. (2012). *Marvel Platinum: The Definitive Spider-Man*. Kent: Panini Publishing.

Spider-Man (2002)

Ziskin, L., Bryce, I. (Producenter) & Raimi, S. (Regissör). (2002). [Spider-Man]. USA: Columbia Pictures.

The Amazing Spider-Man (2012)

Ziskin, L., Arad, A., Tolmach, M. (Producenter) & Webb, M. (Regissör). (2012). [The Amazing Spider-Man]. USA: Columbia Pictures.